

- v oblasti soudobé hudby jednoznačně v převaze záznamy koncertů
- obecný problém – programy věnované soudobé hudbě vesměs do 60 min. – nevejde se záznam celého koncertu.

#### Francouzský rozhlas

- programy vysílány pouze na France musique
- objednávají vznik nových skladeb – zejména jako podpora mladých skladatelů
- programy zařazeny pozdě večer
- někdy i polední program, ale velice otevřený včetně diskuse se skladatelem nebo alespoň předtočeného rozhovoru, případně možnost dotazů posluchačů
- podílí se na pořádání festivalu soudobé hudby Agora (pro delegáty možnost návštěvy koncertu v Messiaenově sále Radia France – koncert byl téměř vyprodán a měl velice spontánní ohlas).

#### Kanada – CBC Montreal

- problematické vysílat hudbu typu MTS
- vysílají jako mix společně s jazzem, improvizovanou hudbou.

#### Nizozemsko

- před několika lety nuceni ukončit na základě rozhodnutí vedení rozhlasu vysílání samostatných programů věnovaných soudobé hudbě – hledají cesty, jak soudobou hudbu alespoň minimálně do vysílání zařadit
- před 15 lety vláda rozhodla o ukončení povinné hudební a výtvarné výchovy na školách – důsledky jsou fatál-

ni (překvapivé procento mladých Holanďanů neví, kdo byl Bach nebo Beethoven, natož pak Stockhausen)

- katastrofální situace pro prezentaci soudobé hudby ve vysílání – ekonomický tlak vede k omezování a úbytku kvalitních programů
- záměr dát archiv kvalitní hudby k dispozici ke stažení na webu.

#### Rakousko

- snaží se o nový profil zaměřený na získání mladé generace
- ORF1 – poslechovost stoupla na 14 %, soucoba hudba cca 3 %.

#### obecně

- proměna evropského myšlení
- u velkého procenta mladé generace mizí vůle k souměřitelnosti s kulturou
- společnost orientovaná striktně na ekonomickou úspěšnost
- z této krizové situace vyplývá úkol veřejnoprávních médií – vzdělávací a kulturně kultivující aspekt vysílání – pomoc posluchači v orientaci v kultuře
- idea vytvoření banky soudobé hudby – znějící podoba + informace o díle + partitura
- nutná změna pozice rozhlasu ve společnosti
- soudobá hudba je ekvivalentem výzkumu ve vědě – je nutná a zaslouží podporu
- nutná změna mentality v přístupu k soudobé hudbě – ideální u mladé populace
- nutná spolupráce mezi rozhlasu na velkých projektech.

## Mgr. Jarmila Kopečková

# Služební cesta do Portugalska

## Cascais

- 1) Zasedání regionální skupiny středo- a východoevropských rozhlasových a televizních organizací EBU
- 2) 24. mimořádné zasedání generálního shromáždění EBU – 6. 7.
- 3) 57. řádné zasedání generálního shromáždění – 6. a 7. 7.

### Ad 1)

Dne 5. 7. se sešly **regionální skupiny středo- a východoevropských rozhlasových a televizních organizací EBU.**

Na začátku jednání proběhla prezentace TV organizace ERNO, která sdružuje 12 veřejnoprávních vysílatelů z jižní Evropy. Pokrývá průměrně 63 mezinárodních událostí ročně, zpravodajství poskytuje zdarma všem zemím, členům EBU. Je financována z fondů EU do r. 2010. Po tomto termínu by to znamenalo průměrně 7 000,- EURO ročně pro každou zemi.

#### Využití pro rozhlas: internet

Dalším důležitým bodem jednání byla příprava postupu této skupiny na návrh největších členů EBU – tyto rozhlasové společnosti 85 % veškerých financí, ale nemohou změnit statut – rozšířit výbor EBU ze 4 viceprezidentů na 6. Většina zúčastněných byla proti rozšíření.

Příprava na volby do Administrativní rady EBU. Zde došlo k mylné informaci, že post Rumunska se vrátí Ra-

kousku, i když o to usilovalo Bulharsko. Tím se ztratila tato pozice pro tuto skupinu na 4 roky.

B. Bergant informoval o návrhu na budoucího prezidenta EBU – p. Fritze Pleitgena z ARD, který nahradí dosavadního p. Arne Wessberga z Finska, a o návrzích na posty viceprezidentů.

Projevil ochotu zůstat na další 2 roky na tomto postu, ale je třeba urychleně se soustředit na nového zástupce této skupiny.

Vysvětlil velmi důležitou funkci kanceláře EBU v Bruselu pro lobování ve prospěch členů EBU. K této záležitosti byla svolána speciální schůzka.

Generální sekretář představil podrobně důležitý plán rozvoje EBU pod titulem **Veřejnoprávní média – centrum digitálního světa.** Byl vysvětlěn argument užívání termínu „nová média“ u veřejnoprávních vysílatelů a oprávněnosti financování služeb prostřednictvím příjmu z licenčních poplatků. Právní oddělení vypracovalo dokument, který obsahuje 2 modely jako pomoc při používání výrazu „nová média“ jednak v autorském právu a jednak při sportovních právech.

Profesionální diskusi vedl Andrea Weiss, zástupce Digitální strategické skupiny II, která končí svůj mandát vydáním nové knihy.

Velká část jednání byla věnována problematice financí. Za rok 2005 došlo k velkým úsporám, bude to zohledněno v platbách na příští rok.

Novým prezidentem EBU byl zvolen Fritz Pleitgen z německé ARD, který nahradil p. Arne Wessberga z Finska po šesti letech. Víceprezidenty se stali: Boris Bergant ze Slovinska, zde šlo o opětovné zvolení, dále Richard Sambrook z BBC, John Gordon Bernander z Norska a Patrick de Carolis z Francie.

Do Administrativní rady byly zvoleny tyto země: Alžírsko, Německo, Nizozemsko, Švédsko, Ruská federace, Francie, Irsko, Rakousko a Velká Británie.

58. řádné zasedání Generálního shromáždění se uskuteční ve dnech 5.–6. července 2007 v Istanbulu na pozvání Tureckého rozhlasu a televize.

Veškeré materiály jsou k dispozici v Mezinárodním oddělení ČRo.

Do knihovny předávám novou publikaci „**Making a Difference**“ – Veřejnoprávní vysílání v evropské mediální oblasti. Editorem je Christian S. Nissen, bývalý

generální ředitel Dánského rozhlasu + dalších 12 příspěvateřů. Úvod k této knize napsal bývalý prezident Václav Havel.

**Mimořádná schůzka** se uskutečnila s vedoucím bruselské kanceláře EBU p. Jacquem Brickmontem a paní Avril Mahon Roberts z EBU.

J. B. vysvětlil činnost této kanceláře, napojení na všechny evropské instituce, novináře, knihovny, archivy a dále prezentoval procedury, které předcházejí schválení předložených materiálů k projednání v komisích, ve výboru a nakonec v parlamentu EU.

Potřebuje ovšem i pomoc jednotlivých rozhlasových a TV organizací **určením jmenovitých zástupců**, kteří budou v kontaktu s poslanci a ministry EP, kteří přijíždějí do Bruselu na jednání o médiích. Na ty se bude obracet bruselská kancelář přímo se žádostí o informování zástupců České republiky. Je to velmi důležité pro všechny členy EBU a pro získání společného postupu.

Je třeba určit tyto dva až tři novináře za jednotlivé organizace a nahlásit bruselské kanceláři EBU a paní A. Mahon do EBU Ženeva. Jedná se o novináře v Česku, s těmi v Bruselu jsou většinou v kontaktu.

**Mgr. Tomáš Polák**

## **Mezinárodní seminář EBU pro právníky veřejnoprávních médií ve střední a východní Evropě**

**8. 9.–10. 9. 2006, Bukurešť, Rumunsko**

Setkání právníků veřejnoprávních médií ze zemí střední a východní Evropy bylo koncipováno jako seminář, který se dotýkal především třech základních témat:

- **Vysílání a nezávislost veřejnoprávní instituce**
- **New media**
- **Copyright**

Seminář vedl vedoucí právního oddělení EBU p. Werner Rumphorst a zúčastnilo se ho 27 právníků z Bulharska, Estonska, Litvy, Polska, Rumunska, Ruské federace, Slovenska, Slovinska, Turecka, Ukrajiny a České republiky.

### **Vysílání a nezávislost veřejnoprávní instituce**

Podle Amsterodamské smlouvy je vysílání veřejnoprávní instituce považováno za jeden ze základních pilířů pro fungování demokratické společnosti. Veřejnoprávní vysílání má svým obsahem a formou pokrývat potřeby všech obyvatel – z hlediska fungování demokracie, a dále v oblasti sociální a oblasti kulturní. Konkrétně má naplňovat jako médium veřejné služby právo na výběr informace, a to pro všechny bez ohledu na věk, ekonomický, politický, náboženský a jiný status osoby.

Z hlediska nezávislosti veřejnoprávního média se ukázala jako nejpodstatnější otázka financování – samozřejmě vedle schopnosti generálního ředitele a následně dalších vedoucích pracovníků odolávat politickým tlakům a na jejich základě pozměňovat vysílání.

V převážné řadě zúčastněných médií funguje systém platby koncesionářského poplatku za vlastnictví rozhlasového nebo televizního přijímače. EBU chápe poplatek jako určitou solidární platbu bez ohledu na fakt, zda je dotyčná osoba vlastníkem přijímače, či nikoliv – vychází přitom z teze, že dosavadní systém je zastaralý a vychází z původní tradice, kdy existoval jeden vysílatel na trhu, který vysílal převážně živě. Z tohoto důvodu se platba koncesionářského poplatku za přístroj považovala za určitou formu „vstupného“. V současném světě je ovšem situace radikálně odlišná; veřejnoprávní médium jako veřejná hodnota a služba pro veřejnost by mělo být financováno všemi obyvateli. Jedná se o obdobný model, který funguje např. u financování školství – prostřednictvím daňové zátěže se účastní i ti, kteří děti nemají. Poplatek by ovšem v žádném případě neměl pokrývat vysílání do zahraničí.

Další skutečností, která by mohla ovlivnit nezávislost veřejnoprávního média, je reklama a v poslední době především product placement, který do budoucna představuje patrně větší nebezpečí vzhledem k zásahům do vysílání než samotná oddělená reklama.

### **New media**

Jako tzv. new media je možné chápat jak vysílání lineární, tak vysílání nelineární, vysílání přes internet, mobilní telefon, podcasting a mnohé další cesty. Technologie by v tomto smyslu neměla podle EBU hrát roli, podstatným zůstává nadále obsah. V tomto smyslu na-

vrhuje EBU také modifikovat uzavírané licenční smlouvy. Základním stanoviskem EBU je, že se v tomto smyslu nemá vzhledem ke kolektivním správcům jednat o zvýšení cen více než o 1 %.

### Copyright a práva příbuzná

Základním tématem byla změna principu plateb kolektivním správcům. Do budoucna EBU nepovažuje za vhodné platit reprízné formou paušální sumy odvozované od příjmů veřejnoprávního vysílatele. Doporučuje vypracovat analýzu, která bude odrážet jednak počet odvysílaných minut, za které by se reprízné mělo platit, a pak je dát také do souvislosti s podílem na trhu, příp. ratingem, a teprve na základě těchto dat jednat o případných platbách.

**MgA. Mgr. Michal Rataj**

## EBU Ars Acustica Meeting

**7.–11. června 2006, Stockholm**

Letošní setkání skupiny EBU Ars Acustica proběhlo pod záštitou Švédského rozhlasu. Na programu byly kromě výměny aktuálních zkušeností z vysílání jednotlivých programů v oblasti radioartu zejména následující body.

### 1) Evaluace EBU Special Event Art's Birthday 2006 a plánování AB 2007

Pierre-Yves Tribolet informoval o velkém úspěchu celovečerního projektu ze dne 17. 1. 2006 v rámci EBU a vyjádřil silnou podporu pro další ročník mezinárodního rozhlasového mostu, který se v příštím roce uskuteční rovněž 17. ledna (2007). Předběžným mottem následujícího společného vysílání EBU Ars Acustica je *Voyage Immobile* ve smyslu rozhlasového posluchače cestujícího díky rozhlasovému přijímači celým světem

### 2) Publikace FRSFR k 90. výročí Cabaret Voltaire

Bruno Letort (FRSFR) vyzval všechny účastníky Art's Birthday 2006 k zaslání max. 10minutových sestřihů jednotlivých vysílání z ledna 2006 spolu se všemi obrazovými materiály, které budou publikovány ve výroční publikaci Radio France u příležitosti 90. výročí založení Cabaret Voltaire. Toto výročí bylo nosným tématem společného vysílání EBU Ars Acustica 17. ledna 2006. Český rozhlas se tohoto vysílání účastnil půlhodinovým satelitním programem a čtyřhodinovým živým programem v ROXY NoD.

EBU nedoporučuje převzít model, který se objevuje u některých komerčních médií – tedy že vysílatel nemá uzavřenou smlouvu s kolektivním správcem a kdy jsou najednou v odměně placeni umělci i další možné reprízy.

Otázka rozhodného práva při satelitním vysílání již byla vyjasněna díky směrnicí EU. Rozhodným právem je právo země vysílatele, nikoliv příjemce signálu. Obdobným způsobem by se tedy mělo zacházet také s možným užitím děl na internetu. Zde situace ještě není zcela vyjasněná, kolektivní svazy lobbují, aby platným bylo právo státu, kde je možné službu využít. Dle vyjádření EBU je nutno tomuto tlaku zabránit a užít stejný model jako u vysílání přes satelit.

### 3) Webová prezentace EBU Ars Acustica

Po domluvě s kolegy z EBU bude vytvořena nová prezentace skupiny EBU Ars Acustica s přehledem všech asociovaných programových slotů (vč. Radioatelieru ČRo 3 – Vltava).

### 4) SRC a SR Multikanal

Švédský rozhlas představil dva ze svých dlouhodobě běžících speciálních projektů. SRC jako experimentální webové vysílání zaměřené na současné multimediální umění ([www.sk.se/sro](http://www.sk.se/sro)) a průřez dosavadními zkušenostmi z dlouhodobého vývoje 5. 1. zvukového designu. Informace a ukázky z těchto prezentací byly představeny na zářijovém interním setkání KLUBKO v poslechové místnosti ČRo.

### 5) Prezentace programových aktivit ČRo v oblasti současného radioartu

Účastníci meetingu byli seznámeni s rozvíjející se původní produkcí ČRo v oblasti současného radioartu i s uplatněním tohoto typu pořadu na domácí umělecké scéně. Všichni účastníci obdrželi zároveň nová profilová CD rAdioCUSTICA 2005.

Další EBU Ars Acustica Plenary Meeting se uskuteční v červnu 2007 v Paříži.

Mgr. Tomáš Polák

## Zpráva ze 103. řádného zasedání Výboru pro právní a veřejnoprávní záležitosti EBU

19.–20. 10. 2006, Ženeva

Výbor pro právní a veřejnoprávní záležitosti EBU projednával na svém 103. zasedání především následující témata:

### Nezávislost veřejnoprávních vysílatelů

Administrativní výbor EBU provedl již dříve shrnutí právních požadavků, které by měly být základní zárukou pro udržení nezávislosti veřejnoprávních vysílatelů (viz zpráva ze 102. řádného zasedání Výboru). Vzhledem k závažnosti tématu a faktu, že nezávislost veřejnoprávních médií je ohrožována neustále, zvažuje Výbor možnost svolání speciálního setkání, které se bude týkat pouze nezávislosti médií.

### Návrh směrnice o službách audiovizuálních médií

Návrh směrnice prošel prvním čtením v Evropském parlamentu a Evropskou radou. Návrh na rozšíření směrnice se týká především definice audiovizuálních médií a rozlišení mezi lineárními a nelineárními službami.

Z dosavadního schvalovacího procesu vyplývá, že ze směrnice nebudou až na výjimky vyloučena tištěná média a nebude zúženo spektrum tradičních vysílaných pořadů (při adaptaci pro nová média).

Výbor dále projednal otázku product placementu a považuje definici navrhanou Evropskou komisí za příliš širokou. Přiklání se spíše ke konceptu Evropského parlamentu, který rozlišuje v této otázce mezi „genuine product placement“, který je zakázaný, a „material production aid“, který by měl být povolen.

### Autorská práva a práva příbuzná

Výbor pokračuje v debatě týkající se poskytování služeb on-line. Jde především o:

- Platby kolektivním správcům za užití hudebních děl on-line

- Archív vysílatele
- DRM systém

Výbor dále vypracoval systém argumentů pro potenciální vyjednávání s kolektivními správci ohledně pe-tits droits, pokud členský stát neaplikuje systém výpočtu odměn z procenta příjmu.

**Soutěžní právo** – rozlišování mezi státními podporami existujícími a novými. Problematika byla zpracována ve speciálním materiálu, který byl členským organizacím rozeslán.

### New Media – televize v mobilním telefonu

Výbor seznámil se zásadami fungování frekvencí pro možné televizní vysílání do mobilních telefonů. Vzhledem k tomu, že se k tématu objevila řada dotazů, členové obdrží později základní informace v písemné podobě.

Téma bude znovu projednáno na příštím zasedání.

### Volby

Výbor se rozhodl zachovat si dosavadní strukturu – prezidenta a 4 viceprezidenty.

Prezident: Jane Vizard – BBC

Viceprezidenti:

Olaf Nyhus – NRK

Jean-Pierre Vanden Dorpe – VRT

Peter Weber – ZDF

Krzysztof Wojciechowski – TVP

### Příští zasedání

104. řádné zasedání Výboru se má konat v Muesteru 26.–27. 4. 2007

105. řádné zasedání Výboru se má konat v Petrohradu v říjnu 2007



## SEMINÁŘ PRIX BOHEMIA RADIO – PODĚBRADY 4. ŘÍJNA 2006

### „REPORTÁŽ V ROZHLASE“

Seminář se uskutečnil 4. října 2006 od 9.30 do 13.30 hodin, v aule FF UK Praha, Zámek Poděbrady.

#### Program:

Zahájení	Mgr. Jan Halas
Vzpomínka na PhDr. Zdeňka Boučka	Mgr. Gabriela Albrechtová Mgr. Jiří Hubička
Reportáž v rozhlasu	
Vymezení reportáže	MgA. Jiří Hraše Bc. Jan Punčochář
Reportáž v praxi	PhDr. Světlana Lavičková, Tomáš Černý Marek Janáč Mgr. Libor Soukup
Zpravodajství a reportáž	PhDr. Václav Moravec
Diskuse	

Jan Halas

### Úvodní slovo na semináři

Vážené dámy, vážení pánové, milí přátelé,

všechny vás vítám na pravidelném semináři Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, který je již po mnoho let, troufám si říct, nezbytnou součástí festivalu Prix Bohemia Radio. Tady si neodpustím malou poznámku. V letošním oficiálním katalogu tohoto festivalu se zmiňuje o našem semináři pouze pan generální ředitel a v každodenním seznamu akcí není náš seminář uveden. Asi ti, kteří jej připravovali, věděli, že nás přijde tolik, že by bylo nežádoucí, aby chodili další.

Zejména vítám vzácné hosty – výkonného ředitele Českého rozhlasu a šéfa celého tohoto krásného a zasloužilého podniku Prix Bohemia Radio – pana dr. Josefa Havla; mezi vzácné hosty zejména počítám naši všem drahou, milou a ctěnou paní Věru Štovičkovou-Heroldovou.

Můj uvítací projev bude tentokrát velmi krátký. Kdyby totiž v lednu letošního roku nedošlo k smutné události, která nás všechny hluboce zasáhla, požádal bych nám všem milého kolegu Zdeňka Boučka o to,

aby za mne uvítací projev převzal on. Budeme totiž dnes hovořit o problémech, které právě on znal z nás všech nejlépe. V oblasti rozhlasové reportáže se pohybují jen jako jakýsi snad trochu poučený laik. Proto také předem avizovaná stručnost. Sám dost dobře nsnáším zbytečné žvanění, nerad bych jím obtěžoval druhé.

Domnívám se, že hezké a efektně znějící slovo reportáž je dnes často nadužíváno a zneužíváno. Kdekdo se domnívá, že když natočí mimo studio nějaké plky a sestříhá je do žádaného časového limitu, vytvořil rozhlasovou reportáž. Slova jako struktura, pointa, originalita jsou vesměs cizího původu, tudíž nesrozumitelná. Z rozhlasů se pak na posluchače valí neslaná, nemastná kaše, podobná tě Erbenově pohádkové. Nepředpokládám, že se našemu semináři podaří objevit zázračné heslo, které by tu kašovitou lavinu zastavilo. Třeba se ale mýlím a některá slova, která teď uslyšíme, alespoň naznačí směr, jak z té kaše ven. Zdeněk Bouček už je zná.

### Vzpomínka na PhDr. Zdeňka Boučka

MgA. Gabriela Albrechtová

#### Analytický přehled rozhlasové práce Z. Boučka

Už na začátku tohoto článku, který by se měl zabývat analýzou rozhlasové práce Zdeňka Boučka, bych chtěla upozornit na to, že s ohledem na množství dochovaných písemných i zvukových materiálů půjde spíše o neúplný přehled tvorby člověka, který věnoval rozhlasu mnohem více, než se dá slovy vyjádřit, a na kterého téměř rok po tom, co odešel, nemůžeme vzpomínat jen jako na autora, redaktora nebo vůdčí osobnost

současného rozhlasového dokumentu, ale hlavně a prostě jako na Zdeňka Boučka. Tím je řečeno mnohé.

#### Počátky rozhlasové práce

V první řadě je třeba se zmínit, že pro Zdeňka Boučka byl Československý a posléze Český rozhlas po celou dobu jeho profesionální dráhy, která trvala téměř 43 let, jediným zaměstnavatelem, a že v něm prožil mnohá

tvůrčím způsobem povznášející i naopak ubíjející období, což souviselo s danou politickou situací ve státě, a z toho potom vyplývající atmosférou v rozhlasu. Dnes, při pohledu zpátky, je zřetelné, že pro jeho tvorbu byla vlastně od počátku charakteristická touha rozeného dokumentaristy zachytit pomocí mikrofonu skutečnost a živé lidské výpovědi, ať už se jednalo o dobu, kdy pojem rozhlasový dokument ještě nebyl v rozhlasu přesně definován a vymezen, nebo o období po roce 1989, kdy se zejména díky Zdeňku Boučkovi začal rozvíjet jako svébytný žánr. Této linii rozhlasové tvorby se zkrátka vědomě či podvědomě držel, ať už byl zaměstnán v jakékoli rozhlasové redakci a v jakémkoli období a ať tomu doba přála nebo ne.

Zdeněk Bouček ukončil svá studia rigorózem na fakultě sociálních věd a publicistiky při Universitě Karlově v roce 1969.

Rozhlasové problematice se věnoval už ve své diplomové, později i disertační práci s názvem „Metody práce rozhlasového reportéra“. V rozhlasu začal pracovat už v průběhu svých vysokoškolských studií a od roku 1963 do roku 1966 byl pracovníkem zpravodajské směny, kde působil jako zprávař.

Po roce 1966, tedy ve svých 25 letech, začal pracovat v tzv. III. programu Československého rozhlasu (ČSII na VKV). Kromě cyklu *Jen tak s...*, na němž spolupracoval s Ivanem Vyskočilem a Emanuele Fryntou, se stal redaktorem týdeníku pro lovce zvuku *Halali*, který byl v rozhlasové historii zcela ojedinělým projektem a udržel se ve vysílání až do roku 1993, to už ovšem s velkými omezeními a na jiném programu Českého rozhlasu. Nakonec *Halali* dosáhl přibližně 760 vydání.

Tento hodinový pořad reagoval na silnou vlnu zájmu o nahrávání zvukových záznamů mezi fonoamatéry a na všeobecný zájem o tehdy moderní nahrávací techniku. *Halali* prezentovalo zejména nahrávky konkrétních fonoamatérů a oslovovalo je prostřednictvím více či méně pravidelných rubrik. Šlo většinou o nahrávky nějakým způsobem zvláštní, vymykající se z tehdejší běžné rozhlasové produkce a zachovávající si určitou svobodu právě proto, že nevznikaly v přímé závislosti na rozhlasu. Často byl dáván také prostor zahraničním hudebním skladbám a písním, které byly v tehdejší rozhlasu vysílány jen zřídka a laické veřejnosti nebyly tak snadno dostupné.

Velkou část tvořily zvukové experimenty, v nichž fonoamatéři s obrovským zápalem prozkoumávali možnosti nahrávacích zařízení. *Halali* mělo jistě velký ohlas také proto, že reagovalo na konkrétní podněty posluchačů a stalo se prostředníkem nejen mezi konkrétními fonoamatéry, ale také mezi nimi a různými výrobními podniky, které se zabývaly výrobou záznamové techniky apod. V *Halali* existovala rubrika *Technická poradna*, v níž se z dnešního hlediska vyskytovaly velice dlouhé pasáže, kde se odborníci zevrubně věnovali např. technickým problémům při natáčení, jednotlivým druhům magnetofonových přístrojů či mikrofonů apod.

*Halali* prezentovalo práce fonoamatérů tak, že se s nimi mohl seznámit široký okruh posluchačů. Výrazným prvkem pořadu byl charakteristický projev hlasatele Vladimíra Čecha. Na základě tohoto pořadu byla dokonce ustavena fonoamatéřská organizace, která sdružovala fonokluby z Čech i ze Slovenska.

*Halali* mělo svá monofonní a posléze i stereofonní vydání. Stereofonní vysílání bylo v té době možné právě

jen na vlnách VKV, tedy na vlnách tzv. III. programu. Z tehdy získaných kontaktů s konkrétními fonoamatéry těžil Zdeněk Bouček po celou dobu své práce v rozhlasu a s některými z nich zůstal v kontaktu až do nedávné minulosti.

Tento pořad se stal ve své době skutečným fenoménem. Zejména díky němu byli jeho autoři vyzváni k sepsání praktické příručky pro fonoamatéry. Tak došlo k vydání knihy *ABC lovce zvuku*, která vyšla v roce 1974 ve 14 tisících výtisků a kterou Zdeněk Bouček napsal společně s Ivo Rottenbergem. Jednalo se o publikaci ve své době zcela výjimečnou, která byla prvním pokusem souhrnně zpracovat amatérskou práci se zvukem vůbec. Obsahovala mnoho praktických návodů a rad fonoamatérům, kteří se chtěli ve svém oboru zdokonalit a poučit.

Podávané informace byly často konfrontovány s vlastními zkušenostmi autorů knihy.

Kromě informací, které souvisely s dobou a působí dnes poněkud zvláštně, jako jsou třeba informace o využití nahrávek v závodních klubech či klubech mládeže, obsahuje kniha řadu přehledně podaných základních pravidel pro práci se zvukem, rozdělení žánrů apod. V těchto pasážích by jistě našel mnohou inspiraci i současný pracovník Českého rozhlasu. Kromě přísně technických údajů a seriózně nabádavých instrukcí obsahuje kniha i takové části, které dokumentují vášnivě a až dojemně průkopnické zaujetí pro zachycování zvuku u samotných autorů. „*Když chceme natáčet například hlas cvrčka, chytíme si jej na louce a doma jej dáme do krabice od bot, vysteleme ji látkou nebo jiným materiálem, aby krabice nerezonovala, a aby cvrček neškrábal do papíru. Do krabice vložíme mikrofon a 25wattovou žárovku a rozsvítíme ji. Cvrček začne v teple vesele cvrlikat a my v klidu natáčíme. Chytat cvrčka a čekat na jeho projev vyžaduje ovšem velkou trpělivost. Vyzkoušet námi doporučený způsob se vzhledem k čistotě záznamu jistě vyplatí, protože jinak zachytíme ve snímcích z přírody vždy nějaký ten motocykl nebo auto.*“ (*ABC lovce zvuku*) Myslím, že kdo alespoň trochu znal Zdeňka Boučka a jeho vášnivě zaujetí pro věc, se může směle domnívat, že autorem této pasáže byl právě on.

Zdeněk Bouček se nespokojil jen s úlohou redaktora rozhlasového pořadu *Halali*, ale působil i jako jeden z organizátorů a porotců **soutěže o nejlepší fonoamatéřský záznam – SNAZ**. Z této soutěže pocházejí mimo jiné i velice cenné nahrávky, které Zdeněk Bouček využíval prakticky až do konce svého působení v rozhlasu. Jsou mezi nimi vzácné archivní materiály, hlasy významných osobností naší politiky, vědy i umění, záznamy z historie.

To, že ve fonoamatérství nešlo jen o pouhou hru se zvukem, se nejvíce projevilo ve vypjatých okamžicích českého národa, tedy v letech 1968 a 1969, kdy fonoamatéři poskytli velmi cenný dokumentární materiál, který byl natočen v období sovětské okupace Československa a následné počínající normalizace. Jednalo se o zvukové záznamy konkrétní vypjaté situace, vzrušené atmosféry doby, o rozhovory s přímými účastníky spontánních demonstrací, politiky apod. Nahrávky z roku 1969 silně dokumentovaly postupnou ztrátu nadějí a ideálů mnoha českých občanů. Tyto materiály, které po mnoho let zůstávaly v osobním archivu Zdeňka Boučka, našly své uplatnění až přibližně o 20 let po-

zdějí, kdy se autor v několika dokumentech vrátil k tomuto dramatickému období českých dějin.

Zdeněk Bouček byl jediným člověkem, který se v takovémto rozsahu věnoval shromažďování zvukových nahrávek amatérů, a jeho osobní archiv je v tomto smyslu unikátní.

Období „lovců zvuku“ bylo patrně z těch šťastnějších, která Zdeněk Bouček v rozhlase prožil. Už zde se začal projevoval jeho zájem o autentické zvukové projevy i lidské výpovědi. Do velké míry svobodná, přátelská a tvůrčí atmosféra, která podle pamětníků vládla v tehdejší III. Programu, se musela nutně odrazit na autorském a tvůrčím přístupu Zdeňka Boučka k rozhlasové práci. Brzy však nastala doba, kdy se mělo mnohé změnit.

## Léta normalizace

V roce 1968 byl Zdeněk Bouček spolu s Dagmar Maxovou a Václavem Cibulou členem skupiny, která odposlouchávala cizí vysílání a připravovala z něj zprávy pro tzv. rozhlasovou štafetu.

To, že v Československém rozhlase zůstal i po tomto kritickém období, kdy mnozí jeho spolupracovníci museli odejít z rozhlasu i z veřejného života, napovídá, že byl donucen udělat řadu ústupků osobních i tvůrčích. Jak tuto část svého života v rozhlase ve skutečnosti prožíval, se později odrazilo v několika jeho dokumentech, které vznikly po roce 1989 a o nichž bude ještě řeč.

Po roce 1968 nedobrovolně skončil III. Program a přistoupilo se k násilným reorganizacím.

## Redakce literárně dramatického vysílání

Od roku 1971 do roku 1974, tedy poměrně krátkou dobu, pracoval Zdeněk Bouček v hlavní redakci literárně dramatického vysílání. V této redakci spolupracoval především s dr. Václavem Cibulou, který ho pravděpodobně v mnohém nasměroval a ovlivnil zejména při práci s rozhlasovým archivem, ale i jinak. Vzájemná spolupráce obou autorů pokračovala pak i v období, kdy se stal Zdeněk Bouček reaktorem Hlavní redakce zábavy. Oba autory spojoval zájem o zachycování nevšedních zvukových atmosfér, folkloru a životních příběhů obyčejných lidí. Mnohé cenné nahrávky byly natočeny při společných cestách obou kolegů a blízkých přátel na Slovensko. I zde se tedy Zdeněk Bouček zatím nenápadně, ale jistě rozvíjel v budoucího dokumentaristu. Jmenujme alespoň pořad **Pod lipou v Kurimanech**, který zůstal zachován v Archivu Českého rozhlasu. Jednalo se o pásmo lidových zvyků, vyprávění a písní, šlo o autentické ukázky sborového zpěvu, vzpomínky pamětníků apod.

V redakci literárně dramatického vysílání vznikaly mimo jiné také pořady označované jako hry faktu. Hra faktu byla rozhlasovým útvarům na pomezí žánrů – dokumentu a rozhlasové hry. Čerpala z reálného příběhu a obsahovala reportážní nebo jen zvukové záznamy z konkrétního prostředí. Dialogy však byly autory dopřesány většinou tak, aby děj nějakým způsobem demonstrovaly. Jednotlivé hry faktu se od sebe v mnohém lišily – někdy se blížily spíše rozhlasové hře, jindy obsahovaly více reportážních záznamů. Dialogy však často trpěly velkou schematičností, někdy až s prvky politické agitace, a tím se skutečnému rozhlasovému doku-

mentu vzdalovaly. Zdeněk Bouček vynikl zejména ve hře faktu, která už se v mnohém blížila skutečnému rozhlasovému dokumentu a kde nebyl donucen k příliš konstruovaným promluv. I v těchto případech byl však psaný text, nakonec interpretovaný hercem, jistou slabinou.

Podle mého názoru je jednou z nejlepších her faktu Zdeňka Boučka **Naděje modrého horizontu**, na níž spolupracoval s Václavem Cibulou. Jsou v ní popisovány konkrétní lidské osudy, které se v průběhu druhé světové války zkřížily v malé improvizované partyzánské nemocnici v tatranských lesích. Bohužel zvukový záznam této hry byl z rozhlasového archivu vymazán, takže kvality lze posoudit jen podle textu. Ke stejnému tématu se po letech oba autoři vrátili a znovu jej zpracovali, tentokrát už ve skutečném dokumentu **Lidé ze Salatínů**. Pro tvorbu Zdeňka Boučka je charakteristické, že k pomoci s natáčením byli vyzváni kolegové z maďarského rozhlasu a polský fonomatér.

Z dalších her faktu, už méně vydařených, můžeme jmenovat zejména **Svatbu v Motorletu**, **Co kókáš, já su Pražák** nebo **Hlásíme se vám z okresu Mladá Boleslav**, kde autor často sahá k tendenčním formulacím a které nijak výrazně nevybočují z průměrné rozhlasové produkce své doby.

Spíše mezi rarity ve výčtu rozhlasových pořadů Zdeňka Boučka patří jeho patnáctiminutová stereofonní hříčka **Brácha**, v níž se ocitáme v prostředí automobilových závodů a kde jsou na časté proměně zvukových atmosfér demonstrovány možnosti stereofonie.

Od roku 1974 do roku 1989 pracoval Zdeněk Bouček jako redaktor Hlavní redakce zábavy, kde byl dokonce po určitou dobu vedoucím redaktorem. Na pořadech, které vznikaly v této redakci, je asi nejméně patrný autorský rukopis Zdeňka Boučka. Tvůrčí potenciál autorů se zde většinou scvrkl na pouhé „zaplnění“ vysílacího schématu. Zdeněk Bouček se podílel zejména na cyklech **Tužkou, perem, strojem, Co chcete vidět, slyšet, znát, Na nedělní vlně Prahy** nebo **Zábava ze studia 60**. Jednalo se víceméně o zábavná vyprávění herců, písničky a scénky kabaretního rázu. Občas se sice našla příležitost natočit i hodnotnější rozhovory, vzpomínky na různé umělce apod., avšak dokumentárním prvkům, jejichž podstatou je niterná lidská výpověď, se v této fázi samozřejmě nijak zvlášť nedařilo. Ke změně došlo až po převratu v roce 1989.

## Obor umělecký dokument

Bezesporu nejpłodnější autorské i dramaturgické období Zdeňka Boučka začalo v roce 1990, kdy se stal redaktorem Hlavní redakce literárně dramatického vysílání, obor umělecký dokument. Po letech násilného potlačování tvůrčího potenciálu tu Zdeněk Bouček naplno vynikl nejen jako vynikající teoretik a zakladatelská osobnost, ale především jako autor řady pásem, dokumentárních pořadů, rozhlasových kompozic a reportáží. Jako dramaturg spolupracoval s řadou autorů, zejména to byl Václav Cibula, Čeněk Sovák, Jiří Hanák, Karel Nešvera, Osvaid Machatka, Luda Marešová, Ěva Svobodová.

To, s jakou vervou se vrhl do natáčení rozhlasových dokumentů, lze pozorovat zejména na jeho prvních pracích, díky nimž byla vlastně neobvykle a autenticky zachycena atmosféra v Československé republice po převratu v roce 1989.



Mezi jeho první dokumenty, ve kterých se vydával prozkoumávat do té doby tabuizovaná témata nebo společenské jevy, které se vynořily v nově konstituované společnosti, lze zařadit jeho reportážní dokument **Skorápkáři**. Ten byl zčásti natáčen přímo v pražských ulicích a je do určité míry prodchnut konspirační atmosférou. Autor hovoří s respondenty, jejichž identita je utajena, natáčí skrytým mikrofonem apod. Posлуhač má možnost nahlédnout do zákulisí organizovaného podvodu, jehož nitky vedou až k ruské mafii. Subjektivní výpovědi lidí, kteří s praxí skorápkářů přišli do styku ne jako podvedení občané, ale jako ti, kteří se touto činností dříve sami zabývali, jsou konfrontovány s názory novinářů, kteří zveřejnili články o této problematice.

Do podobné kategorie lze zařadit např. i dokumenty **Před koncertem, po koncertě, Praha noční, policajní, Stát pasákem** apod. Za pořad **Před koncertem po koncertě**, získal Zdeněk Bouček v roce 1992 prémii Prix Bohemia. Dokumentuje v něm názorovou potyčku mezi skinheady a zástupci hnutí punk na koncertě skupiny The Exploited. Zdeněk Bouček se v reportážních záběrech jako dokumentarista neprojevuje nijak výrazně, ale svou nenápadnou přítomností pouze jakoby ponouká účastníky koncertu k projevení jejich skutečných názorů. Součástí dokumentu je i rozhovor se zástupcem policie, která je připravena a zároveň nepřipravena k zákroku. Mimoděk je zachycena atmosféra doby, v níž jednotlivé role nejsou ještě přesně rozděleny a vše zůstává v jakési přechodné fázi, kdy nikdo neví, kam sahají hranice jeho práv nebo povinností.

### Spolupráce s Tomášem Gregorem

Mezi stálé spolupracovníky Zdeňka Boučka a často i spoluautory patřili dva Češi, kteří po roce 1968 odešli z Československa a po roce 1989 začali opět spolupracovat s Českým rozhlasem. Byli to Tomáš Gregor a Jaroslav Kovářiček. Tomáš Gregor pracoval v Československém rozhlasu od roku 1965 jako režisér rozhlasových novin a po roce 1968 emigroval do Kanady, kde se věnoval rozhlasovým i televizním projektům (pracoval pro CBC v Torontě a tamní televizní stanice).

Spolupráci navázali oba autoři v roce 1990. Mezi jejich nejvýraznější pořady patří dokument s názvem **Stát pasákem**, který byl zvláště v době svého vzniku ojedinělý svou otevřeností a osobním nasazením reportérů, kteří se vydali prozkoumávat oblast do té doby nazíranou spíše pohledem zvenčí. Historické dokumenty a literární svědectví o nejstarším povolání v konfrontaci s názory úředníků státních institucí a se skutečnými osudy prostitutek různé společenské a intelektuální úrovně, odhalovaly mnohá bolavá místa nejen žen samých, ale také naší tehdejší legislativy. Za tento dokument získali autoři v roce 1996 hlavní cenu Prix Bohemia Radio.

Dva díly **Prahy noční, policajní** měly zase posлуhačům přiblížit atmosféru nočních policajních zásahů v hlavním městě. Reportéři byli zkrátka přítomni a snímali odehrávající se skutečnost. I přesto, že se v těchto dokumentech vyskytují autorské komentáře, přece jen šlo hlavně o to zprostředkovat posлуhačům syrovou realitu. Z dnešního hlediska není na tomto přístupu nic výjimečného ani šokujícího, ale ve své době byl takovýto postup v rozhlasové praxi jen málo obvyklý.

Dalším společně natočeným dokumentem byly **Noční pod Prahou** s podtitulem Reportážní pásmo o tom,

co se děje v metru mezi půlnocí a ránem. Jde zde o zachycení atmosféry prostředí metra ve chvílích, kdy je opuštěno cestujícími. Zvuky nočního metra se střídají s komentáři a vyprávěním pracovníků metra. Kladem pořadu je především vysoká míra autentičnosti. Ta se projevuje zejména v situaci, kdy jsou oba reportéři i se zvukařem panem Jeníčkem vtaženi do konkrétní situace záchranu psa, vběhnuvšího do kolejiště metra.

### Češi v emigraci

Dalším a velmi podstatným tematickým okruhem dokumentů, kterými se Zdeněk Bouček spolu s Tomášem Gregorem zabýval, byly pořady dokumentující různé životní příběhy Čechů, kteří se dobrovolně či nedobrovolně stali emigranty. V těchto typech dokumentů autoři využívali své odlišné životní zkušenosti. Díky různým domovinám obou autorů se zde také kladně projevila možnost natáčet i mimo území Čech. Mezi tyto pořady patří např. **Čeští emigranti a reemigranti I. a II., Odešla Drahomíra, vrací se Lea, V nebi hrají kopanou**. V pořadech **Čeští emigranti a reemigranti I. a II.** autoři procházejí řadou rozhovorů s lidmi různých společenských vrstev i povah, kteří se vrátili do vlasti, i těmi, kteří v cizině zůstali. Autoři odkrývají jejich pocity, prohry, vítězství i konkrétní rozčarování z návratu. Tyto příběhy jsou konfrontovány s výsledky sociologické studie, která se zabývá emigrací.

V dokumentech **Odešla Drahomíra, vrací se Lea a V nebi hrají kopanou** šlo už o příběhy konkrétnější. Zvláště **Odešla Drahomíra, vrací se Lea** byl dokument, vycházející z osobního silného příběhu sochařky českého původu, která překonala nepříznivé okolnosti svého těžkého dětství a dosáhla ve svém oboru mezinárodního úspěchu.

Pořad **Postrudolfiáda** byl autory samotnými nazván hříčkou, ale ve skutečnosti je také pokusem o feature. Skupina zahraničních a zdejších studentů hrála scény z rudolfínské doby, které byly prokládány skutečnými zážitky a zkušenostmi studentů z jejich pražského pobytu a úryvky a citacemi z filmu **Císařův pekař a Pekařův císař**. Základním tématem pořadu byla otázka, zda se Praha může stát ve své tehdejší stále ještě velké uzavřenosti a nedůvěře vůči cizincům centrem mezinárodní kultury a místem, kde se mohou živě prolínat celoevropské vlivy.

**Josh filmuje** je dokument o kanadském studentovi FAMU, který natáčí svůj absolventský film. Dokument je proložen úvahami mladíka o tom, jak vidí Čechy a tehdejší českou společnost, která stojí před velkou proměnou v důsledku prudkého přívalu západního způsobu života do země, a nikdo neví, zda ji to ovlivní v kladném nebo záporném smyslu. Josh filmuje byl první český feature vysílaný v USA.

Zdeněk Bouček nebyl jen spoluautorem Tomáše Gregora, ale podílel se také na několika jeho samostatných projektech jako dramaturg.

Další významnou spolupráci navázal Zdeněk Bouček s Jaroslavem Kovářičkem, který rovněž opustil Československo po roce 1968, emigroval do Austrálie a dosud se aktivně zabývá rozhlasovou tvorbou. Také toto tvůrčí spojení přineslo konkrétní plody, i když poněkud jiné „odrůdy“ než spolupráce první.

Oba autory spojovala především opravdová vášeň pro zvuk, zachycování zvláštních zvukových atmosfér, přírodních scénérií, ale i mizejícího kulturního dědictví,